

گفتم که روی خوبت از من چرا نهان است؟
گفتا: تو خود حجابی، ورنه رخم عیان است!

بازگردانی: به امام زمان (عج) گفتم که چرا روی خوب و زیبای تو از من پنهان است؟ او پاسخ داد: تو خودت مانند حجابی هستی که مانع دیدن شده است؛ و گرنه چهره ی من، آشکار و عیان است.

نکات ادبی: «نهان» و «عیان» کلمات قافیه هستند و تضاد دارند. در مصرع دوم «خود شاعر» به «حجاب» تشبیه شده است. «است» و «است» در پایان مصراع ها «ردیف» به حساب می آید.

نکات زبانی: «ورنه» مخفف یا کوتاه شده ی «و اگر نه» است.

شعرخوانی شوق مهدی (عج)

گفتم که روی خوبت، از من چرا نهان است؟	گفتا: تو خود حجابی، ورنه رخم عیان است!
گفتم که از که پرسم، جانا نشان گویت؟	گفتا: نشان چه پرسی؟ آن کوی بی نشان است!
گفتم: مرا غم تو، خوش تر ز شادمانی	گفتا که در ره ما، غم نیز شادمان است!
گفتم که سوخت جانم، از آتش نمانم	گفت: آن که سوخت، او را کی تا، باقیان است!
گفتم: ز «فیض» پذیر، این نیم جان که وارد	گفتا: نگاه وارش، غم نماند تو جان است!

فیض کاشانی

گفتم که از که پرسم، جانا نشان کویت؟
گفتا: نشان چه پرسی؟ آن کوی بی نشان است!

بازگردانی: گفتم: ای عزیزتر از جانم، نشان کوی و محل زندگی ات را از چه کسی پرسم؟ امام(عج) پاسخ داد: نشان کجا را می پرسی؟ کوی و محل زندگی من بی نشان است.

نکات ادبی: «نشان» و «بی نشان» تضاد دارند.
«نشان» آرایه تکرار دارد. واج آرایی در حرف «ن» وجود دارد.

نکات زبانی: «که» ضمیر پرسشی است. «جانا» منادا و حرف ندا ست.

شعرخوانی شوق مهدی (عج)

گفتم که روی خوبت، از من چرا نشان است؟	گفتا: تو خود جانی، ورد زخم جان است!
گفتم که از که پرسم، جانا نشان کویت؟	گفتا: نشان چه پرسی؟ آن کوی بی نشان است!
گفتم: مرا غم تو، خوش تر ز شادمانی	گفتا که در ره ما، غم نیز شادمان است!
گفتم که سوخت جانم، از آتش نمانم	گفت: آن که سوخت، او را کی ناله، بافقان است!
گفتم: ز «فیض» پذیر، این نیم جان که وارد	گفتا: نگاه وارش، غم نماند تو جان است!

فیض کاشانی

گفتم مرا غم تو، خوش تر ز شادمانی
گفتا که در ره ما غم نیز شادمان است!

بازگردانی: گفتم: غم عشق تو برای من از شادمانی
خوش تر و بهتر است؛ اما او پاسخ داد: که در راه ما
غم و غصّه نیز شادمان است.

نکات ادبی: «غم شادمان است» آرایه تشخیص دارد.
«غم» و «شادمانی» در مصرع اول، تضاد دارند. واج
آرایی در حرف «ت» و «م» وجود دارد. آرایه تکرار
در واژه ی «غم» وجود دارد.

نکات زبانی: فعل «است» در مصرع اول، محذوف
است.

شعرخوانی شوق مهدی (عج)

گفتم که روی خوبت، از من پرا نشان است؟	گفتا: تو خود جایی، ورد زخم میان است!
کنتم که از که پرسم، جانان نشان گویت؟	گفتا: نشان چه پرسی؟ آن کوی، بی نشان است!
کنتم: مرا غم تو، خوش تر ز شادمانی	گفتا که در ره ما، غم نیز شادمان است!
کنتم که سوخت جانم، از آتش نمانم	گفت: آن که سوخت، او را کی تا، با نشان است؟!
کنتم: ز «فیض» پذیر، این نیم جان که وارد	گفتا: نگاه وارث، غم نماند تو جان است!

فیض کاشانی

گفتم که سوخت جانم، از آتش نهانم
گفت آن که سوخت او را کی ناله یا فغان است؟

بازگردانی: گفتم ای امام من، جان من از آتش عشق
دروم نسبت به شما، سوخت؛ اما او پاسخ داد: چگونه
کسی که سوخته است؛ ناله و فریاد دارد؟

نکات ادبی: «آتش نهان» استعاره از عشق پنهان و
درونی است. مصرع دوم «استفهام انکاری» یا
«پرسش انکاری» است.

نکات زبانی: هر گاه حرف «را» به همراه فعل اسنادی
«است» به کار برود؛ فعل «است» به صورت «داشت»
یا «دارد» معنی می شود.

شعرخوانی شوق مهدی (عج)

کنتم که روی خوبت، از من پرا نشان است؟	کنتا: تو خود جانی، ورد زخم جان است!
کنتم که از که پرسم، جانا نشان گویت؟	کنتا: نشان چه پرسی؟ آن کوی، بی نشان است!
کنتم: مرا غم تو، خوش تر ز شادمانی	کنتا که در ره ما، غم نیز شادمان است!
کنتم که سوخت جانم، از آتش نهانم	گفت: آن که سوخت، او را کی ناله، یا فغان است؟!
کنتم: ز «فیض» پذیر، این نیم جان که وارد	کنتا: نگاه وارش، غم نماند تو جان است!

فیض کاشانی

گفتم: ز فیض بپذیر این نیم جان که دارد
گفتا: نگاه دارش، غم خانه ی تو جان است!

بازگردانی: گفتم: از من، این نیمه جانی را که باقی مانده است؛ بپذیر. امام (عج) پاسخ داد: آن را برای خودت نگه دار؛ زیرا که جان تو، خانه ی غم و اندوه است.

نکات ادبی: «فیض» تخلص شاعر است. «تخلص» به نام و نشان شاعرانه گفته می شود که معمولاً شاعران برای خود برمی گزینند.

نکات زبانی: در جمله ی «نگاه دارش» مرجع ضمیر متصل «ش» به «جان» اشاره دارد. «غم خانه»، ترکیب اضافی مقلوب نامیده می شود و به صورت «خانه ی غم» معنی می شود.

شعرخوانی شوق مهدی (عج)

گفتم که روی خوبت، از من پرا نشان است؟	گفتا: تو خود جانی، ورد زخم جان است!
گفتم که از که پرسم، جانا نشان گویت؟	گفتا: نشان چه پرسی؟ آن کوی بی نشان است!
گفتم: مرا غم تو، خوش تر ز شادمانی	گفتا که در ره ما، غم نیز شادمان است!
گفتم که سوخت جانم، از آتش نمانم	گفت: آن که سوخت، او را کی تا، باقیان است؟!
گفتم: ز «فیض» بپذیر، این نیم جان که وارد	گفتا: نگاه دارش، غم خانه تو جان است!

فیض کاشانی

دانش زبانی

جمله وسیله‌ی انتقال پیام به مخاطب است.

فعل اصلی‌ترین بخش جمله و محور معنایی آن است که درباره‌ی انجام عمل، رویداد یا ایجاد حالت اطلاعاتی به ما می‌دهد.

فعل تعیین‌کننده‌ی **تعداد اجزای جمله** است.

اجزای دستوری جمله: جمله‌ها یا توجه به **گذرا یا ناگذرا بودن فعل**، به جمله‌های **دو جزئی** یا **چند-جزئی** تقسیم می‌شوند.

انواع جمله بر اساس اجزای اصلی دستوری آن

- ۱. جمله دو جزئی
- ۲. جمله سه جزئی
- ۳. جمله چهار جزئی

۱. جمله دو جزئی: نهاد + فعل ناگذرا

مثال: برانده **برید**.

نورده **جوید**.

شیخه شکست.

نکته: برای بی‌برهن به تعداد اجزای اصلی جمله باید ابتدا اجزای فرعی جمله را حذف کرد.

مثال: برنده از روی شاخه بر زمین **برید**.

جویده با سرعت زیاد **جوید**.

شیخه به شفت **شکست**.

الف) سه جزئی گذرا به مفعول: **نهاد** + **مفعول** + فعل

مثال: پسر **فصول** **همسایه** **شیخه** را شکست.

ب) سه جزئی گذرا به متمم: **نهاد** + **متمم اجزایی** + فعل

مثال: **رونده گل** **سجاری** یا **شمن** می **جنگند** **ازین** به **شخصه** **رونده گلستان** **میردند**.

ب) سه جزئی گذرا به مسند: **نهاد** + **مسند** + فعل استادی یا ربطی

مثال: **هوا سرد شد**.

۲. جمله سه جزئی

۱. چهار جزئی گذرا به مفعول و متمم: نهاد + مفعول + متمم + فعل

مثال: شما نباید کودک را از گریه بترسانید.

۲. چهار جزئی گذرا به مفعول و مسند: نهاد + مفعول + مسند + فعل

مثال: مردم شهر او را حافظ می نامند.

۳. چهار جزئی گذرا به متمم و مسند: نهاد + متمم + مسند + فعل

مثال: اهل محل به او پهلوان می گفتند.

۳. جمله چهار جزئی

اسم به کلماتی گفته می شود که برای نامیدن کسی یا چیزی به کار می روند.

نقش های دستوری اسم: ۱. نقش نهادی ۲. نقش مفعولی ۳. نقش متممی

مثال: علی دانش آموز است. (علی: نهاد)

من علی را در بازار دیدم. (علی: مفعول)

پدرم به علی افتخار می کند. (علی: متمم)

درس چهارم: سفر شکفتن (پایه هشتم)

واژگان جدید

آرمانی :	منطقی:	اصول:
فراز:	نشیب:	آداب:
مهارت:	استعداد:	مؤثر:
طراوت:	بحران:	عیان:

تاریخ ادبیات

فیض کاشانی:

دانش زبانی

جمله وسیله‌ی انتقال پیام به مخاطب است.

فعل اصلی‌ترین بخش جمله و محور معنایی آن است که درباره‌ی انجام عمل، رویداد یا ایجاد حالت، اطلاعاتی به ما می‌دهد.

فعل تعیین‌کننده‌ی **تعداد اجزای جمله** است.

اجزای دستوری جمله: جمله‌ها با توجه به **گذرا یا ناگذرا بودن فعل**، به جمله‌های **دو جزئی** یا **چند-جزئی** تقسیم می‌شوند.

انواع جمله بر اساس اجزای اصلی دستوری آن

۱. جمله دو جزئی	}
۲. جمله سه جزئی	
۳. جمله چهار جزئی	

۱. جمله دو جزئی: نهاد + فعل ناگذرا

مثال: پرنده پرید.

دونده دوید.

شیشه شکست.

نکته: برای پی بردن به تعداد اجزای اصلی جمله، باید ابتدا اجزای فرعی جمله را حذف کرد.

مثال: **پرنده** از روی شاخه بر زمین پرید.

دونده با سرعت زیاد دوید.

شیشه به شدت شکست.

الف) سه جزئی گذرا به مفعول: نهاد + مفعول + فعل

مثال: پسر فضول همسایه، شیشه را شکست.

ب) سه جزئی گذرا به متمم: نهاد + متمم (اجباری) + فعل

مثال: رزمندگان شجاع، با دشمن می جنگند. / من به شجاعت رزمندگان می بالم.

پ) سه جزئی گذرا به مسند: نهاد + مسند + فعل اسنادی یا ربطی

مثال: هوا سرد شد.

۲. جمله سه جزئی

۱. چهار جزئی گذرا به مفعول و متمم: نهاد + مفعول + متمم + فعل

مثال: شما نباید کودک را از گریه بترسانید.

۲. چهار جزئی گذرا به مفعول و مسند: نهاد + مفعول + مسند + فعل

مثال: مردم شهر او را حافظ می نامند.

۳. چهار جزئی گذرا به متمم و مسند: نهاد + متمم + مسند + فعل

مثال: اهل محل به او پهلوان می گفتند.

۳. جمله چهار جزئی

اسم به کلماتی گفته می شود که برای نامیدن کسی یا چیزی به کار می روند.

نقش‌های دستوری اسم: ۱. نقش نهادی ۲. نقش مفعولی ۳. نقش متممی

مثال: **علی** دانش آموز است. (علی: نهاد)

من **علی** را در بازار دیدم. (علی: مفعول)

پدرم به **علی** افتخار می کند. (علی: متمم)

گفت و گو

۱. روایت «**مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ**» «هرکس خود را بشناسد؛ خدای خویش را شناخته است» با مهارت «خودآگاهی: شناخت توانایی‌ها، نیازها، استعدادها و ضعف‌های خود» ارتباط معنایی دارد.
۲. برای دوست‌یابی و حفظ دوستان خوب، به مهارت «ارتباط مؤثر: ارتباط درست و سنجیده با دیگران» نیاز داریم.

تکالیف

۱. معنی واژگان جدید را از واژه نامه پایان کتاب بیابید و در دفتر پاکنویس خود بنویسید.
۲. درباره‌ی **اشخاص و آثار داده شده (تاریخ ادبیات)** از بخش فهرست اعلام اشخاص و آثار پایان کتاب، تحقیق کنید و نکات مهم را در دفتر پاکنویس خود یادداشت کنید.
۳. متن درس را با دقت بخوانید و خودارزیابی های صفحه ۳۹ را پاسخ دهید.
۴. فعالیت های نوشتنی صفحه ۴۱ را پاسخ دهید.